

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

1040 София, ул. „Аксаков“ № 3
тел.: (02) 810 40 10, (02) 810 40 18
факс: (02) 988 21 08
e-mail: ineco@iki.bas.bg, <http://www.iki.bas.bg>

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
ECONOMIC RESEARCH
INSTITUTE

3 Aksakov Str., 1040 Sofia, Bulgaria
tel.: (+359 2) 810 40 10, (+359 2) 810 40 18
fax: (+359 2) 988 21 08
e-mail: ineco@iki.bas.bg, <http://www.iki.bas.bg>

Енергийната бедност в България – развитие и политики

Доц.д-р Теодора Пенева

12 юни 2024 година

РАЗВИТИЕ

Основа

- Официална дефиниция, приета в ЗЕ на 17 ноември 2023г.
- Наредба, приета на 7 декември 2023 г.
- Официални данни на АУЕР за общия брой енергийно бедни за 2023 г.

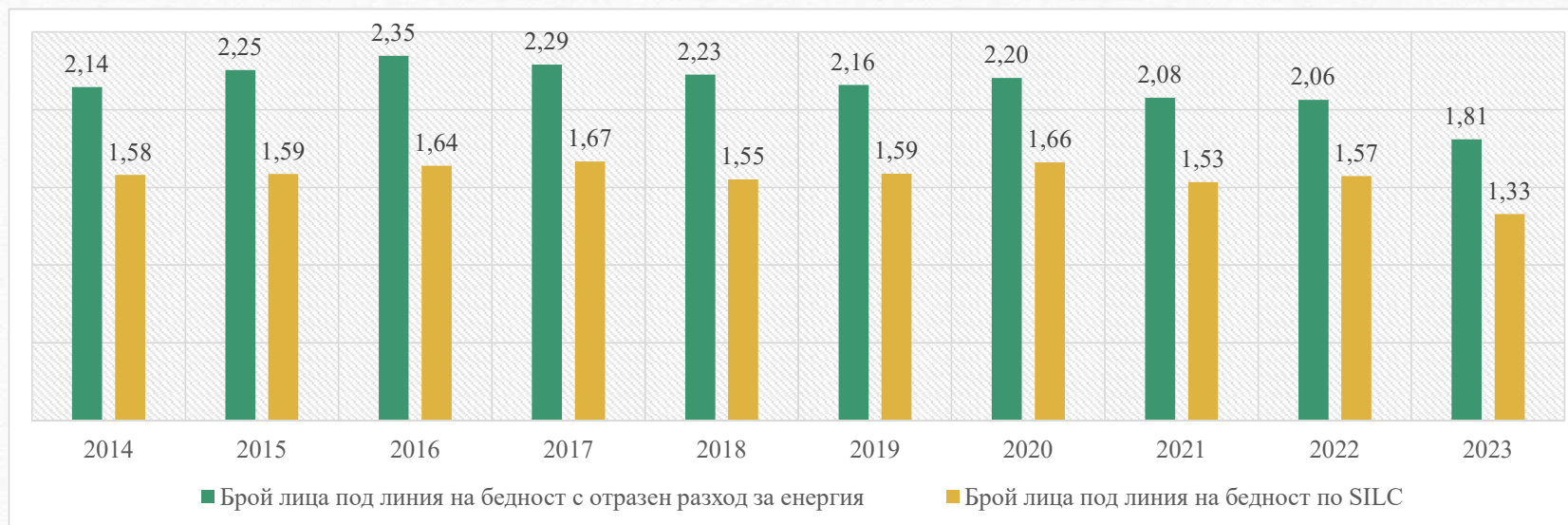
Оценката на очаквания брой домакинства в положение на енергийна бедност се получава с отчитане само на домакинствата с разполагаем доход на член от домакинството под доходен критерий, изчислен, като към актуалната линия на бедност, публикувана от НСИ от ежегодно провежданото изследване "Статистика на доходите и условията на живот (SILC)", съгласно Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета, се добави изчисленият разход. Остойностяването на разходите за енергия се извършва по типови цени за крайни битови клиенти на електрическа енергия, присъединени на ниво ниско напрежение към електроразпределителна мрежа, съгласно Методика в приложение 2 на Наредбата.

Таблица VII.1. Оценка на очаквания брой домакинства в положение на енергийна бедност

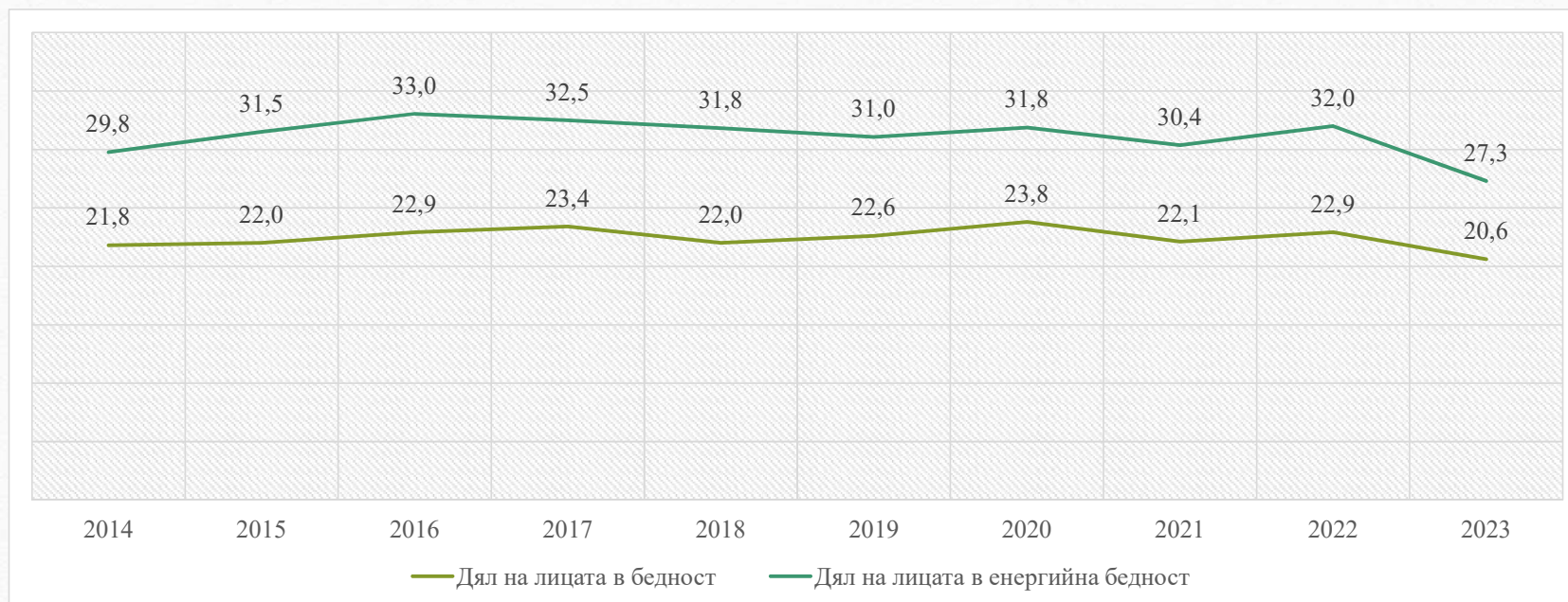
Среден брой лица в домакинство*	бр.	2,25
Типова площ на домакинство	кв. м.	52,51
Годишен разход за енергия на домакинство	лв./год.	2 436,96
Средномесечен разход за енергия на домакинство	лв./мес.	203,08
Годишен размер на линията на бедност на едно лице през 2023 г.* (референтен период за дохода 2022 г.)	лв.	7 655
Линия на бедност средномесечно на лице от домакинство общо за страната през 2022 г.	лв.	637,92
Линия на бедност с отразен разход за енергия	лв.	8 737,38
Линия на бедност с отразен разход за енергия средномесечно	лв.	728,12
Очакван брой лица под линия на бедност с отразен разход за енергия*	бр.	1 809 406
Относителен дял на очаквания брой лица под линия на бедност с отразен разход за енергия от общото население към 31.12.2022 г.*	%	28

* По данни от изследването „Статистика на доходите и условията на живот (SILC) 2023“. Данните от изследването SILC, проведено през 2023 г. са с референтен период за дохода 2022 г. Данните са валидирани от Евростат, но ще бъдат публикувани на сайта на НСИ на 26 април 2024 г., съгласно Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания

Измерения на енергийната бедност по официалната дефиниция

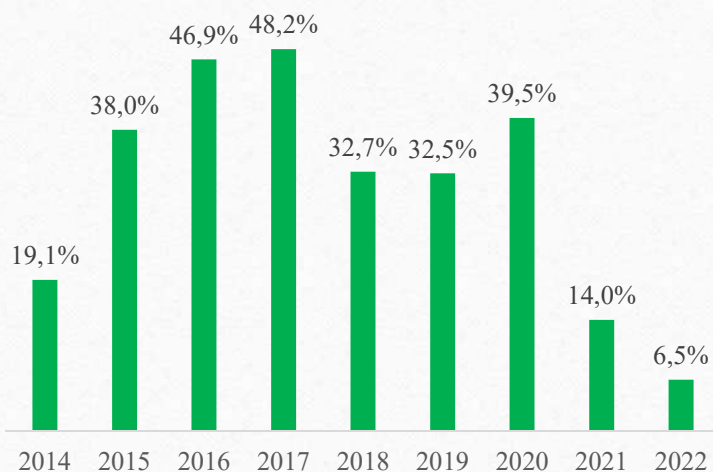

Измерения на енергийната бедност по официалната дефиниция

Характеристики на официалната дефиниция

Дял на енергийно бедните в четвърта децилна група (%)

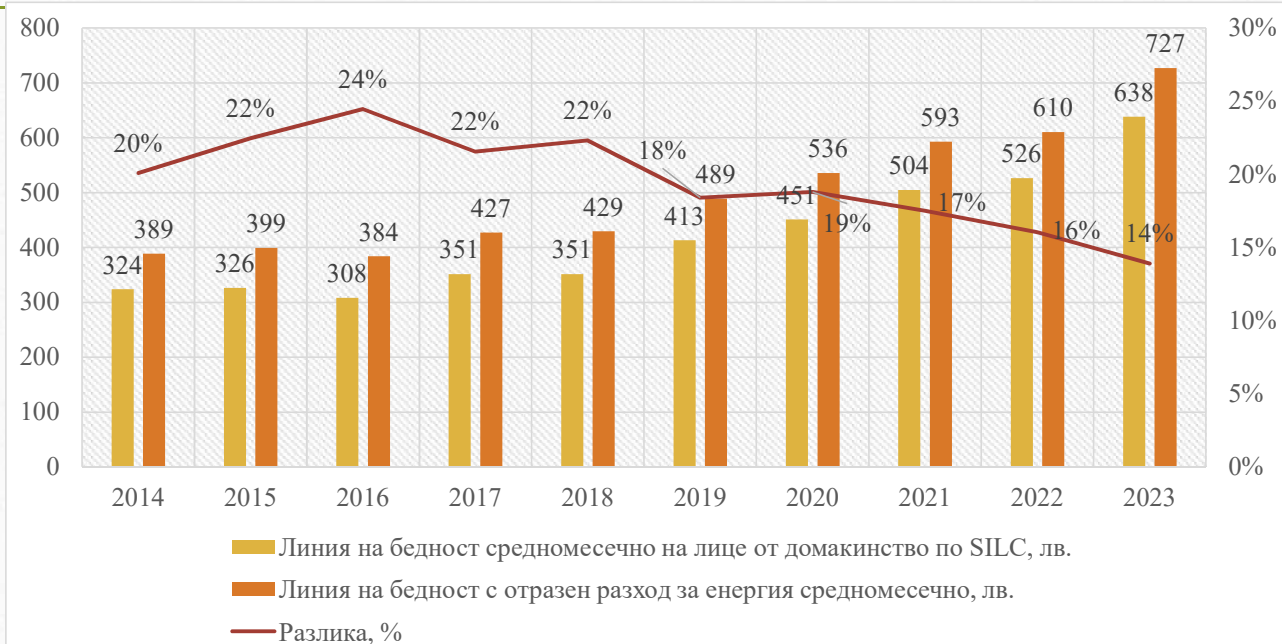
- висока концентрация на енергийно бедни при най-ниските доходни децилни групи;
- нулева (или близо до нулева) енергийна бедност при децилни групи със средни и високи доходи;
- съчетава относителен и абсолютен подход, позволяващ своевременно отразяване на ценови промени на енергията за битови потребители;
- предоставя възможност за мониторинг на мерки за енергийна ефективност поради наличието на компонент за количество енергия.

- Оценката на жилищните характеристики се прави на ниво сграда, и не отчита индивидуалните енергийни потребности на домакинствата.
- Компонентът за цена се образува само на база електроенергия и няма възможност да отрази различията по вид енергоносител.
- Липсва оценка на регионалните различия в цените на електроенергията и необходими денградуси за отопление и охлаждане.

Някои нови характеристики

- Линията на бедност с отразен разход за енергия на месечна база показва по-смекчена годишна промяна спрямо линията на бедност по SILC, без значение положителна или отрицателна, което вероятно се дължи на държавната регулация на цените на електроенергията за бита.
- Постепенно намаляване на разликата (от близо 20% през 2014 г. до 15% през 2023 г.), което до известна степен се дължи и на постоянната тенденция към спад в средния брой на членове на домакинствата.

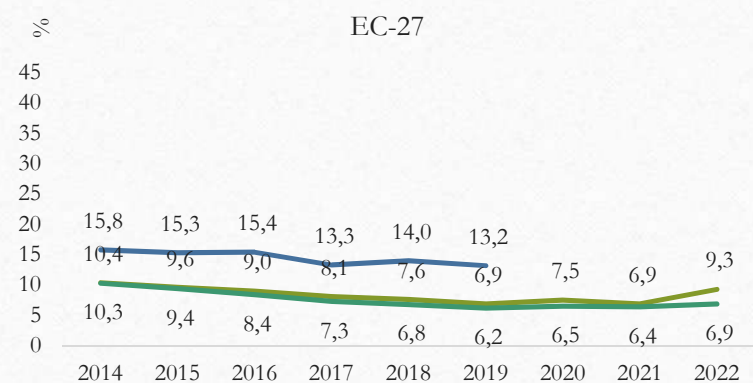
Изводи

- Делът на енергийно бедните лица е близо 32% от общото население, или с близо 8 до 10 процентни пункта по-висок от този на лицата под линия на бедност
- Делът на енергийно бедните лица зависи не само от икономическото развитие на страната, но и от активната енергийна политика и регулация на цените на битовия пазар.
- Най-нискодоходните 30% от населението (първите три децилни групи) остават в постоянна енергийна бедност без значение от макроикономическата обстановка в страната.
- По-ниските цени на електроенергията в България не могат да намалят нивото на енергийна бедност, което остава повече от 2 пъти по-високо от това на ЕС, дори когато ръстът на цените на електроенергия в Европейски съюз е много по-висок.
- Ограничаването на енергийната бедност чрез ценова регулация е недостатъчно, и е необходима активна социална и инвестиционна политика за подкрепа на домакинствата за дългосрочно намаляване на енергийните разходи и загубите, породени от лоши енергийни характеристики на жилищата и неефективно оборудване за отопление.

Сравнение с ЕС-27: Възможност за поддържане на дома адекватно топъл

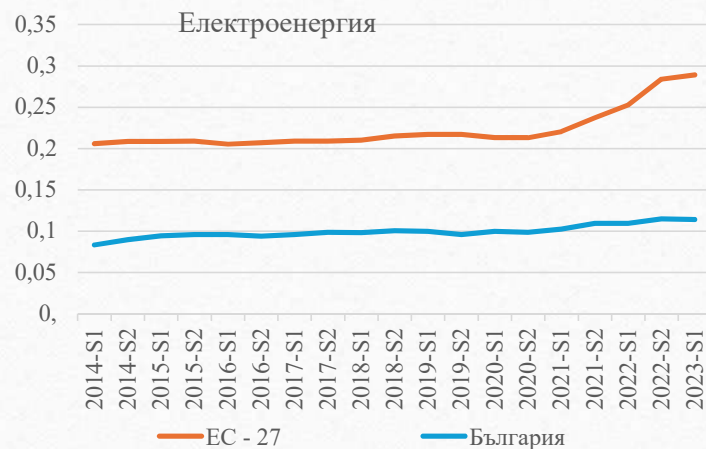
- Население в невъзможност за поддържане на адекватна топлина в дома
- Население в затруднение с плащане на сметките за комунални услуги
- Население, живеещо в жилище с течащ покрив, влажни стени, подове или основи, или гниене в рамките на прозорците или пода

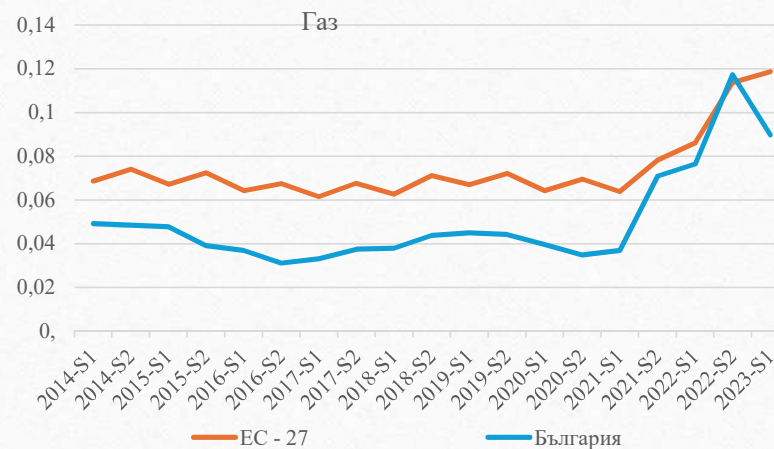
- Население в невъзможност за поддържане на адекватна топлина в дома
- Население в затруднение с плащане на сметките за комунални услуги
- Население, живеещо в жилище с течащ покрив, влажни стени, подове или основи, или гниене в рамките на прозорците или пода

Сравнение с ЕС-27: Цени на енергия

**Цени на електроенергия за домакинства
(с консумация от 2500 kWh до 4999 kWh)
с вкл. данъци, евро/кВтч**

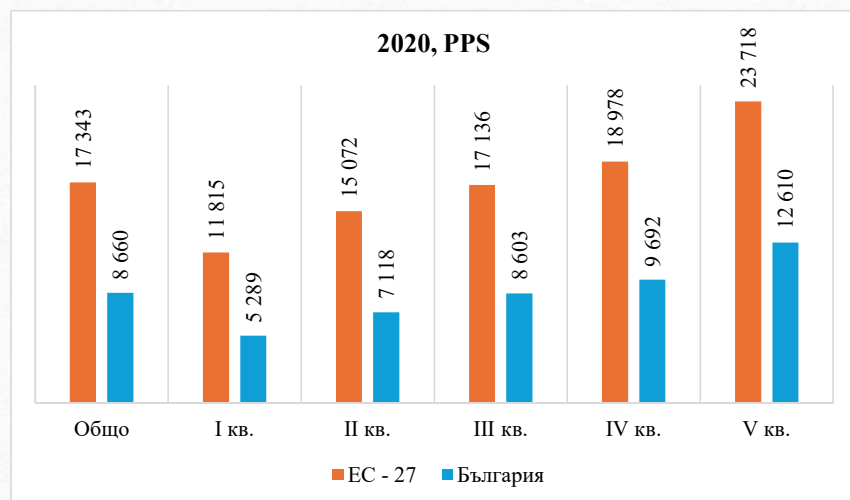
**Цени на газ за домакинства
(с консумация от 20 GJ до 199 GJ)
с вкл. данъци, евро/кВтч**

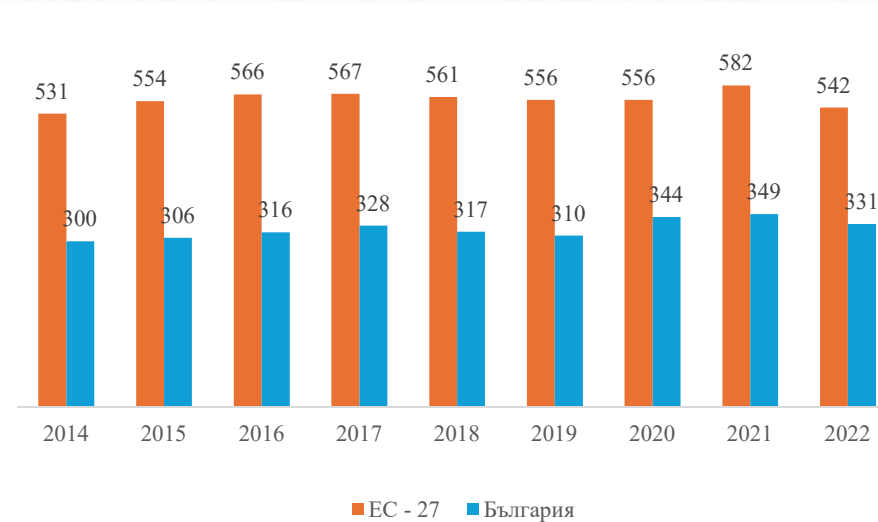
Източник: НСИ

Сравнение с ЕС-27: Потребление

Средни потребителски разходи по доходни квинтили, стандарт на покупателна способност на човек (ППС)

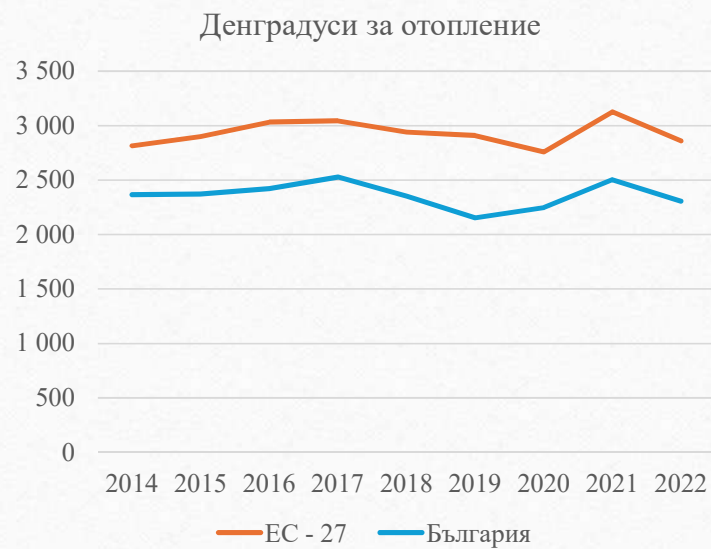

Крайно енергийно потребление на човек в домакинствата, кг.н.е.

Източник: НСИ

Сравнение с ЕС-27: Енергийни потребности

Източник: НСИ

Сравнение с ЕС-27: Доходи

Среден нетен еквивалентен доход на домакинство, евро/година

Източник: НСИ

ПОЛИТИКИ

Препоръка№ 1: Приоритетно прилагане на механизма за ограничаване на енергийна бедност преди либерализацията на пазара на електроенергия

Препоръка№ 2: Заявяване на необходимост от допълнителни фондове за подкрепа на ниво ЕС

Препоръка№ 3: Провеждане на активна социална и инвестиционна политика към гражданите не само за текущи разходи за енергия, а за дългосрочното им намаляване

Препоръка№ 4: Подаване на ясен сигнал към гражданите за прекратяване на 100% грантово финансиране и за устойчиво въвеждане на ефективни механизми на съфинансиране с достатъчно финансови инструменти

Препоръка№ 5: Изготвяне на адекватна оценка на инвестиционните потребности и способности на гражданите

Препоръка№ 6: Оценка за броя на енергийно бедните домакинства при предаване на финалния план в областта на енергетиката и климата.

Препоръка№ 7: Разработване на Дългосрочна програма за намаляване на енергийната бедност

Препоръка№ 8: Навременна подготовка за либерализиран пазар.

Препоръка№ 9: Изготвяне на адекватна и редовна оценка на социалните рискове и възможности, последиците за заетостта и уменията, или всякакви други въздействия върху разпределението на климатичния и енергийния преход

Препоръка№ 10: Оптимизиране на мониторинга на енергийната бедност

Налични и бъдещи политически инструменти

	ФИНАНСОВ РЕСУРС	БРОЙ СГРАДИ/ ДОМАКИНСТВА	НАСОЧЕНОСТ	УСТОЙЧИ- ВОСТ
ПВУ – мярка 1 – сградно обновяване, мярка 2 - ВЕИ	1.13млрд. евро 265 млн. евро	Мярка 1: 800 сгради Мярка 2: 10 000 ВЕИ	Мярка 1: няма Мярка 2: изключва ЕБ	няма
REPowerEU – мярка 1 – енергийна обсерватория, мярка 2 - обновяване	2млн.евро 30 млн. евро		Мярка 1: 100% Мярка 2: няма	Да няма
НДФ	10 млн.лв	н/а	?	?
СКФ	2.28 млрд. евро (до 1 млрд. за сгради)	До 180 000 домакинства за дългосрочни мерки	100%	да
КАВ/ОПОС мярка 1 (2013-2021), мярка 2 (2022-2029)	130 млн.лв. 484 млн. лв.	Мярка 1: 13 000 Мярка 2: 80 000	Висока Ниска	Няма
ДЕЕ/ДЕСХ	н/а	н/а	100%	да

Граница на яснотата

МТСП

Министерство на енергетиката

Енергийна политика за всички битови клиенти:

- Компенсации за всички при частична/пълна либерализация

Политика в областта на ВЕИ за домакинствата, енергийни общности

Компенсации за енергийно бедни при пълна либерализация
Подкрепа за ВЕИ за енергийно бедни

Целеви помощи за отопление

МРРБ:

Жилищна политика за всички битови клиенти

- Програма за саниране на сгради
- Програма за частични мерки

Социални жилища

Еднократна помощ за саниране за ЕБ, данъчно облекчение за саниране за ЕБ

МОСВ:

Програма Околна среда

- Мерки за подобряване на КАВ чрез подмяна на отоплителните системи

Термопомпи
Климатизи
Печки на пелети

Отчет на обхвата при ЕБ домакинства,
Насоки за обхват на ЕБ домакинства

ФОНДОВЕ

ВСИЧКИ ДОМАКИНСТВА

ЕБ

Министерство
на
енергетиката

Енергийна
политика за
всички битови
клиенти:

• 70%

Политика в
областта на ВЕИ
за домакинствата

70%

30% - 30%

МРРБ:

Жилищна политика
за всички битови
клиенти

• 70%

Социални жилища

0%

30% - 100%

МОСВ:

Програма Околна
среда

100%

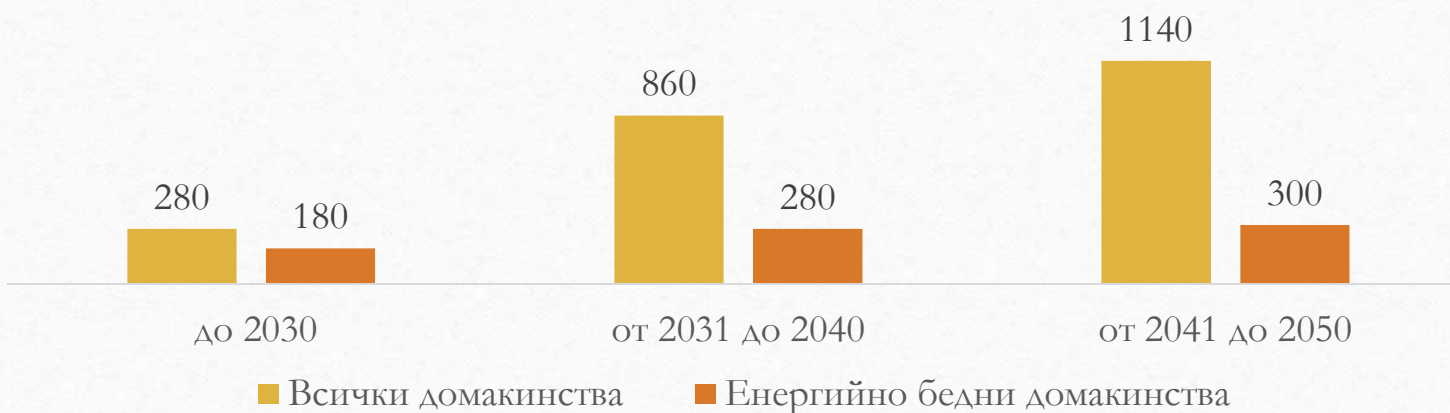
Термопомпи
Климатизи
Печки на пелети

100%

? %

Цели за намаляване на броя на енергийно бедните домакинства

- Брой домакинства обхванати от дългосрочни мерки, хил. домакинства за всеки период

Следващи стъпки

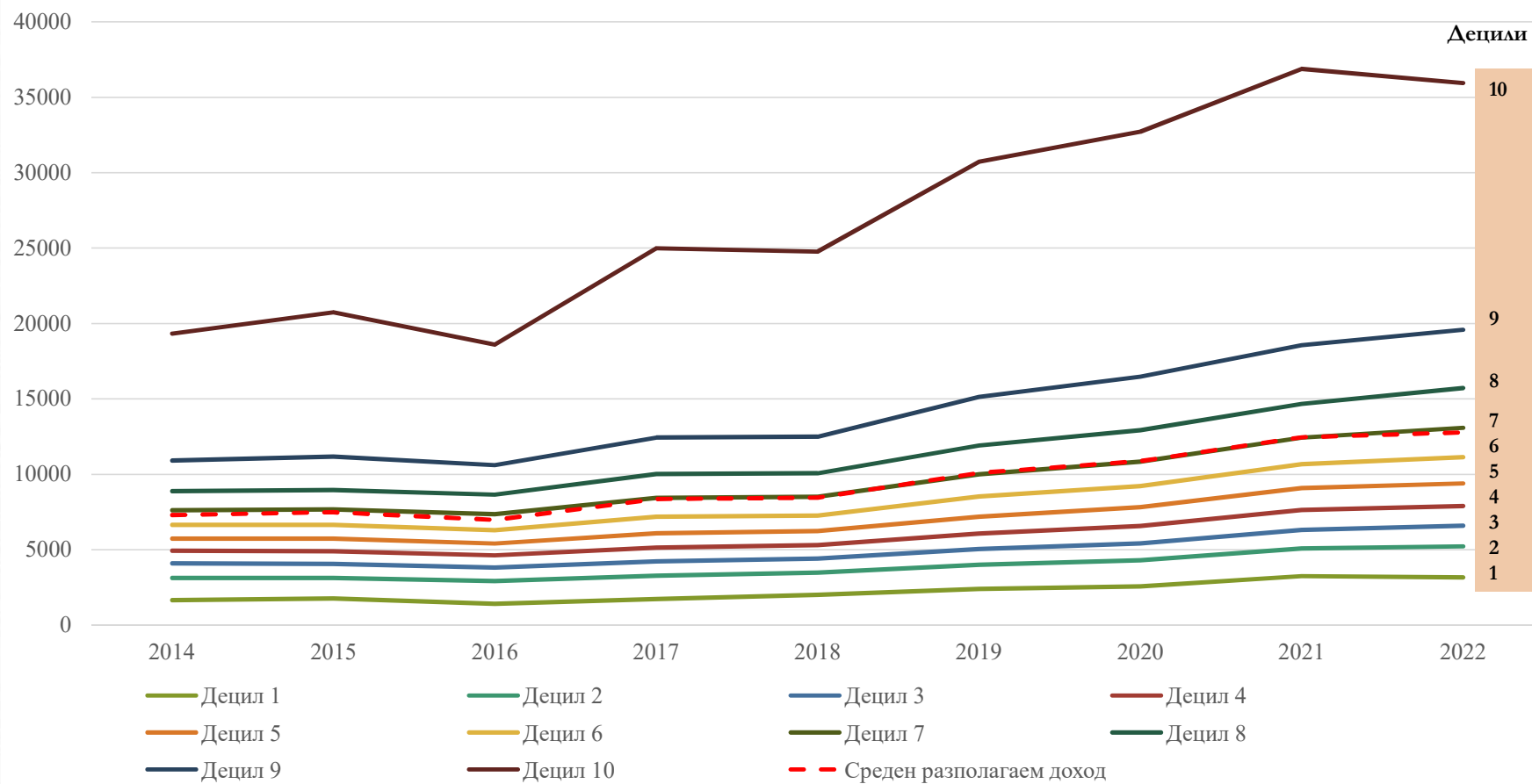
- Наредба за ДПЕБУКСЕЕ – определяне на цени при условия на свободен пазар, ред на създаване и управление на информационната система, уязвими групи.
- Наредба за мерки за защита: компенсация за електроенергия, неспиране на захранването, подкрепа при участие в дългосрочни мерки – саниране, инсталиране на ВЕИ
- Промени в ЗЕ или други закони – орган на управление, фонд за финансиране на мерки, мерки за защита.
- Стратегическо планиране – цели, мерки, програма
- Оперативни действия - информационна система за администриране, кампании за самоопределяне на домакинствата, пилотен тест

ДПЕБУКСЕЕ: домакинства в положение на енергийна бедност и уязвими клиенти за снабдяване с електрическа енергия

**Среден разполагаем доход на член от домакинство по
децилни групи, лв./година**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Децил 1	1641	1755	1401	1727	2003	2383	2562	3240	3155
Децил 2	3111	3123	2913	3267	3463	3986	4286	5072	5215
Децил 3	4085	4052	3812	4210	4405	5029	5404	6297	6586
Децил 4	4916	4890	4616	5130	5297	6056	6556	7618	7893
Децил 5	5735	5722	5397	6077	6225	7175	7813	9076	9391
Децил 6	6646	6639	6284	7171	7247	8526	9205	10666	11127
Децил 7	7604	7657	7350	8426	8504	9989	10828	12440	13073
Децил 8	8877	8951	8647	10017	10063	11911	12913	14671	15716
Децил 9	10898	11157	10601	12431	12479	15130	16474	18554	19578
Децил 10	19323	20739	18590	24993	24773	30721	32727	36881	35940
Средно за всички	7285	7481	6970	8350	8449	10086	10875	12452	12774

Среден разполагаем доход на лице от домакинство по децилни групи, лв./година

БЛАГОДАРЯ!